

PROGRAM KINA POD HRADOVOU V JÚNI

16.6. utorok 17.00

Hurvínek a kúzelné múzeum

Legendárni hrdinovia, ktorých dobre poznáte, prichádzajú v animovanej komédii pre celú rodinu. Filmový príbeh Hurvínek a kúzelné múzeum ponúka úplne nové dobrodružstvo. Pán Spejbl pracuje ako strážca Múzea bábok, ktorému hrozí zbúranie. Hurvínek opäť nepočúva a podarí sa mu preniknúť do uzavretých priestorov múzea, kde objaví svet, skrýty pred zrakmi návštevníkov. A práve v podzemí je ukrytá nielen tajomstvo čarovného múzea, ale aj kľúč k jeho záchrane. Hurvínka čaká najväčšie dobrodružstvo v živote, pri ktorom musí preukázať chytrosť, šikovnosť, odvahu a zmysel pre priateľstvo, aby zachránil 'tatuldú', ale aj kúzelné múzeum a celé mesto spod nadvlády zločineckého Pána bábok.

Animovaná komédia, MP, 85 min., vst.: deti: 1,50, dosp.: 2,-€

23.6. utorok 17.00

Cesta za živou vodou

Espenove nové dobrodružstvo začína trochu nešťastne. Kristínini rodičia, kráľ Erik a kráľovná Viktória, sú otrávení a z tohto hrozného činu sú falošne obvinení obaja Espenovi bratia. Obaja nešťastníci sú ihneď uvrhnutí do väzenia a čakajú na popravu. To by ale nebol Espen, aby nenašiel spôsob, ako zložitú situáciu vyriešiť! Presvedčí princeznú Kristín, aby sa s ním vydala hľadať bájny zámok Soria Moria, ktorý je vraj celý postavený z rýdzeho zlata. Tu sa podľa dávných povestí ukrýva prameň záračnej živé vody a z jej pomocou chce Erik zachrániť život kráľa a kráľovnej a aj svojich bratov. Ale existuje vôbec taký zámok? Nie je to len fikcia? A je v ňom naozaj živá voda? Espen musí konať rýchlo, v pätách je mu totiž banda zlých Dánov, ktorí nenávidia ich kráľovstvo viac než čokoľvek iné a chcú Espena a Kristín za každú cenu zastaviť. Pokiaľ Espen a Kristín nebudú úspešní, bude to znamenať koniec nielen pre bratov a kráľovstvo, ale možno aj pre celý svet!

Fantazijná rozprávka, 102 min., vst.: deti: 1,50, dosp.: 2,-€

30.6. utorok 17.00

Snežný chlapec

Chcete zažiť parádne dobrodružstvo? Ak áno, tak sa choďte pozrieť na strechu vášho domu. Možno sa tam skrýva stratený a vydesený yeti, ktorý nevie, ako sa vrátiť späť k rodičom. Tvorcovia slávnej série Ako si vycvičiť draka natočili ďalší rozprávkový príbeh, ktorý vás chytí za srdce.

Dievča Yí jedného dňa vo svojom útočisti objaví obrovskú bielu chlpatú guľu, z ktorej sa vyľahne mladý yeti, snežný chlapec, ktorého Yí začne oslovovať menom Everest. Nie je to náhoda, najvyššia hora sveta je totiž domovom týchto bájných himalájskych monštrí a mladý yeti netuží po ničom inom, než sa vrátiť späť domov. Odmenu za odvážne rozhodnutie sprevádzať snežného chlapca domov bude naplnená cesta plná zábavy, dobrodružstva a zážakov, vedúcich až na najvyššie miesto na Zemi.

Animovaná rodinná komédia, MP, 97 min., vst.: deti: 1,50, dosp.: 2,-€

Tisovská tenisová mlad'

Všetkých nás zasiahla a nejakým spôsobom obmedzila situácia s koronavírusom a nebolo tomu inak ani u nás, čo sa týka športu. Aj deti z Tisovca, ktoré sa venujú tenisu, si museli na pár mesiacov dať nútenú pauzu. Avšak začiatkom mája sa vrátili

na tenisový kurt a ukázali, že i napriek tomu im to ide výborne a s chuťou sa pustili dobehnúť zameškané. Ani počas voľna nezaháľali a ostali v pohybe, čo prinieslo ovocie. Aj väčšie aj menšie deti zostali s raketkou a loptičkou kamaráti a je radosť sa na ne dívať ako usilovne cvičia a trénujú. Svoju šikovnosť ukázali aj na malom turnaji, ktorý im klub pripravil pri príležitosti Medzinárodného dňa detí, na ktorom odohrali veľmi pekné zápasy. Aj naša najmladšia členka Tisovského spolku tenistov, ktorá má 4 a pol roka, ukazuje svoju šikovnosť a že ani ona nezabudla ako sa drží raketka a odbíja loptička. Za usilovnosť detí a ich neustálu chuť pokračovať a pracovať na sebe vďačíme trénerovi Júliusovi Szabó, pomocným trénerom Janke Semotamovej a Vladkovi Pašiakovi, predsedovi Tisovského spolku tenistov Petrovi Brndiarovi. Veľké ďakujem patrí predstaviteľom mesta Tisovec, ktorí zabezpečili tenisové kurty pre deti z klubu. Zároveň by sme sa chceli poďakovať poslankyni Hanke Homolovej, ktorá tento šport podporila finančne. Srdečné ďakujem patrí p. Ivetke Dianiškovej, bez ktorej by kurty nemohli byť pre klub pripravené, dezinfikované, aby spĺňali prísne hygienické opatrenia. V neposlednom rade vďaka patrí rodičom, ktorí svoje deti vedú k športu a podporujú ich aj v takomto čase zasiahnutom koronavírusom. Takto si deti dvakrát týždenne, utorok a štvrtok, od 15.00 zlepšujú svoju kondíciu, pohybové zručnosti a športujú v športovom areáli Rudolfa Valenta. Určite radi medzi seba privítajú ďalších záujemcov o tento krásny šport.

Ing. Július Szabó, tréner tenisového klubu

Kúpim funkčnú Babetu.
Jaro Benko - 0949 550 475Predám ponorné čerpadlo nové + hadica 20m , 3/4 cól.
Cena cca 50,-€. 0904 234 798

Tri prechody pre chodcov na ceste I/72 budú bezpečnejšie

Ministerstvo vnútra v roku 2019 vyhlásilo Výzvu č. III. Prezídia Policajného zboru na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie. Podpora bola určená na projekty zamerané na podporu zlepšenia dopravného bezpečnostnej situácie, pri ktorej je možné očakávať rýchly a bezprostredný efekt smerujúci k zníženiu dopravnej nehodovosti, zníženiu počtu usmrtených osôb pri dopravných nehodách s dôrazom na ochranu nemotorových účastníkov cestnej premávky (chodcov, cyklistov, detí a seniorov) a aktivít smerujúcich k viditeľnému zlepšeniu dopravného bezpečnostnej situácie v čo najkratšom čase. Žiadosť mesta Tisovec bola schválená a podporená sumou 13 822 Eur na realizáciu projektu s názvom: „Zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky v Meste Tisovec“. Projekt je zameraný na realizáciu opatrení situačnej prevencie v rizikových úsekoch budovaním technických zariadení na zníženie rizika vzniku dopravných nehôd prostredníctvom realizácie optického zvýraznenia priechodov trvalými dopravnými gombíkmi pre lepšiu viditeľnosť na priechodoch pre chodcov v rizikových úsekoch najfrekventovanejších komunikácií. Vďaka týmto opatreniam budú vodiči schopní zvýšiť pozornosť pri prejazdoch cez priechody pre chodcov a rýchlejšie reagovať na výskyt chodcov na cestnej komunikácii. Dopravné gombíky sú vysoko odolné aj voči ťažkej nákladnej doprave a pred pluhmi v zimnom období.

Dodávateľom prác bude spoločnosť CitySafety, s.r.o. na základe zmluvy o dielo vo výške 18 720,96 Eur s DPH, ako výsledok verejného obstarávania v zmysle zákona 343/2015 o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V tejto cene okrem realizácie oprávnených aktivít (osadenie dopravných gombíkov) sú zahrnuté výdavky na osadenie zvislého dopravného značenia. Výstupom projektu budú bezpečnejšie tri priechody pre chodcov cez spomínanú komunikáciu pri materskej škole, pri Centrále na začiatku Partizánskej a pri Srdiečku. Budú v rovnakej kvalite, vzhľade a špecifikácii, ako už existujúci zvýraznený priechod pre chodcov pri predajni Elektro. Ukončenie prác je plánované na koniec augusta 2020.

Ing. Tibor Tokár, prednosta MsÚ

foto: web mesta

Kto žije v srdciach tých, ktorých opustil, ten nezomrel.**6. júna 2020 uplynulo 5 rokov od úmrtia našej Evky Hámorskej.****S úctou na ňu spomínajú: manžel, synovia a celá rodina.**

Tisovský mesačník

XXX. ROČNÍK

Jún 2020

číslo 6

cena 0,25 €

Veselé putovanie s princeznou Vandou

Vysoko nad mestom Tisovec na strmom a nedostupnom brale odpradáva stával hrad. Tu žila svoj život múdra princezná Vanda. Ale to určite všetci Tisovčania dávno viete.

Ale viete aj to, prečo sa staviteľom dlho-predlho nedarilo hrad dostavať? Ako hrad a jeho obyvatelov princezná Vanda zachránila pred Turkami? Kto-čo zavýja počas veterných nocí v ruinách hradu? Ktorý rytier bol zaľúbený do princeznej Vandy? Chcel či nechcel drak zjesť princeznú Vandu? Prečo stromy

na Hradovej plakali? Či kto ukradol princeznej Vande jej šperky a kto jej ich pomohol nájsť?

Na všetky tieto zvedavé otázky ste mohli nájsť odpovede 6. júna 2020 na veselom i vážnom putovaní po stopách princeznej Vandy. Takmer 100 detí spolu s rodičmi či inými dospelými využilo krásne slnečné dopoludnie a vybralo sa na netradičnú prechádzku tisovským chotárom. Na jednotlivých stanovištiach si mohli prečítať krátku povesť či rozprávku o Vande a jej múdrosti, plnili rôzne úlohy, hádali hádanky, v pekle prešli skúškou odvahy, aby v cieľi získali malú odmenu a občerstvenie. Krásne prežitý voľný deň v kruhu najbližších a priateľov naplnil očakávania organizátorov tohto podujatia – Mestskej knižnice A.H.Škultétyho v Tisovci, Komisie kultúry a športu spolu s pracovníkmi oddelenia kultúry a športu. Vďaka patrí všetkým dobrovoľníkom, ktorí pri organizácii pomáhali na jednotlivých stanovištiach, organizátorom

sprievodných podujatí (koníky, hasiči, off road, Back to elements, motorky), ale i všetkým, ktorí sa tejto akcie zúčastnili a tak pri hre a zábave spoločne prežili jedno malé krásne dobrodružstvo.

Podujatie bolo zorganizované v rámci projektu „Čítajúce mesto“, ktoré podporil Fond na podporu umenia ako hlavný partner podujatia.

Na o tí, čo ste naše veselé putovanie neabsolvovali, prečítajte si aspoň povesti a rozprávky o múdrej Vande na strane 7

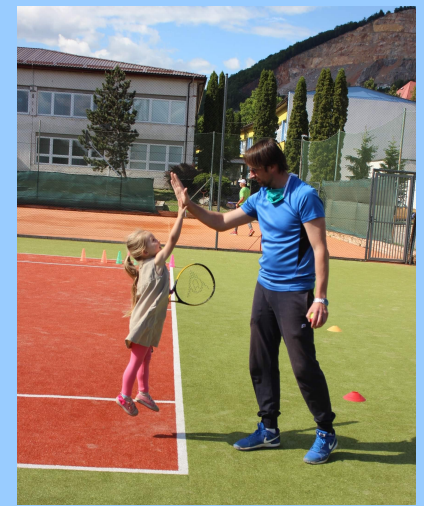
Miroslava Kojnoková

Skrášľovanie mesta

Tisovská tenisová mlad'

V čísle prinášame:

- List Stredoslovenskej

- distribučnej občanom

- Kalendár osobností Tisovca

- a Rim. Píly

- Rozprávkový kvíz pre deti

- Malá škola, veľký úspech!

- Naše deti vo svete

- Situácia dovolila otvoriť školy

- zatiaľ čiastočne

- Bezpečnejšie na prechodoch pre chodcov

- Anketa žiakov základnej školy

- Dedičstvo koronavírusu

- O krok bližšie k záchrane životov

Stredoslovenská distribučná eviduje v Tisovci zvýšený počet výpadkov elektriny a pracuje na viacerých opatreniach (otvorený list obyvateľom mesta)

Vážení Tisovčania, viacerí z Vás zaznamenali v posledných mesiacoch vo svojich domácnostiach niekoľko výpadkov elektriny. Niektoré trvali pár sekúnd alebo minút, ale boli aj také, ktoré trvali hodiny. Vedenie mesta preto požiadalo o stretnutie so zástupcami našej spoločnosti (Stredoslovenská distribučná, a. s.), ktorá prevádzkuje elektrické vedenia na strednom Slovensku, a teda aj vo Vašom meste.

Stretnutie sa uskutočnilo v druhej polovici mája. Vedeniu mesta sme na ňom vysvetlili príčiny výpadkov a predstavili opatrenia, ktoré ich pomôžu v budúcnosti eliminovať. Výsledkom stretnutia je aj tento otvorený list pre všetkých obyvateľov Tisovca, ktorí pociťujú problémy s distribúciou elektriny. Zástupcovia mesta nás totiž požiadali o zhrnutie nášho rozhovoru do písomnej podoby, aby ste sa ním mohli oboznámiť aj Vy. Stručne a laicky Vám teda vysvetlíme, čo výpadky v Tisovci spôsobuje, ako Vám môže naša spoločnosť pomôcť s ich riešením a aké môžete mať reálne očakávania.

Začneme tým najdôležitejším – konkrétnymi krokmi, ktoré naša spoločnosť urobila v posledných týždňoch a dňoch a ktoré ešte plánuje urobiť v blízkej dobe, aby situáciu s výpadkami elektriny vo Vašom meste zlepšila:

Čo sme už stihli urobiť?

Na podnet mestského úradu sme vykonali kontrolu viacerých vedení vysokého napätia. Zamerali sme sa najmä na rizikové komponenty a porasty siahajúce do vodičov. Na základe kontroly sme pripravili špecializovanej firme zadanie na vykonanie nevyhnutných výrubov v ochranných pásmach vedení.

19. a 20. mája prebehla v Tisovci vynútená odstávka elektriny, počas ktorej sme vymenili viacero poškodených izolátorov na vedení vysokého napätia

Čo ešte plánujeme urobiť?

5. júna prebehne v čase od 9:00 do 15:00 hod. vynútená odstávka elektriny, počas ktorej narovnáme dva nachýlené stĺpy na Sládkovičovej ulici.

9. júna prebehne v čase od 8:00 do 12:00 hod. vynútená odstávka elektriny, počas ktorej natiahneme povolené vodiče na vedení nízkeho napätia na Hviezdoslavovej a Partizánskej ulici.

V spolupráci s mestom plánujeme zrealizovať orezávanie porastov pod vedením nízkeho napätia v intraviláne mesta, aby sme eliminovali kolízie konárov s vodičmi, ktoré spôsobujú skraty.

Mestský úrad sme požiadali o súčinnosť pri vyzývaní jednotlivých majiteľov pozemkov v extraviláne mesta, cez ktoré prechádzajú elektrické vedenia, aby si splnili svoju zákonnú povinnosť a vyčistili ochranné pásma vedení od stromov a trvalých porastov.

Pripravujeme rekonštrukciu trafostanice na Štefánikovej ulici a časti vzdušného vedenia vysokého napätia. Pôvodné drevené stĺpy plánujeme zdemontovať a ak to terénne a technické podmienky umožnia, vedenie vložíme do podzemného kábla. Momentálne, žiaľ, nie je možné určiť presný termín rekonštrukcie. Situáciu ohľadom údržbových a investičných prác nám výrazne skomplikovali mimoriadne opatrenia prijaté našou spoločnosťou v súvislosti s koronavírusom. Množstvo aktivít sme museli prerušiť a odložiť. V týchto dňoch sa už dostávame takmer do bežnej prevádzky. Zatiaľ ale nevieme presne odhadnúť, do akého veľkého časového skľuzu sme sa dostali a ako rýchlo sa nám ho podarí dobehnúť. Určite však urobíme všetko, čo bude v našich možnostiach, aby sme túto rekonštrukciu pripravili a zrealizovali čo najskôr.

Prečo dochádza v Tisovci k výpadkom?

Jedným z najdôležitejších faktorov ovplyvňujúcim kvalitu distribúcie elektriny v Tisovci je jeho geografická poloha. Leží v hornatom a zalesnenom území. Elektrické vedenia, ktoré mesto napájajú, vedú z Hnúšťa a z Brezna. Ide o vzdušné vedenia vysokého napätia, ktoré tiež prechádzajú hornatým terénom a hustými lesmi. To má zásadný vplyv na kvalitu dodávky elektriny.

Ak prídě vichrica, stromy často padajú na elektrické vedenia, trhajú vodiče a ničia stĺpy i stožiare. Aj keď sa v ochrannom pásme vedenia nenachádzajú žiadne stromy, nie je to stopercentná ochrana. Ochranné pásmo vysokého napätia je najviac desať metrov na každú stranu od krajného vodiča. Stromy v lese majú často výšku viac ako 15 alebo 20 metrov. Hoci sú mimo ochranného pásma, ak spadnú smerom k vedeniu, poškodia ho. V takýchto prípadoch trvá odstraňovanie poruchy aj niekoľko hodín. Najnáročnejšie je to počas veternej kalamity, kedy sa nahromadí v krátkom čase mimoriadne veľa porúch. Na strednom Slovensku sme to pocítili napríklad vo februári. Vtedy došlo k trom energetickým kalamitám v priebehu necelého mesiaca. Určite si na to pamätáte, lebo sa to dotklo aj Tisovca. Dalo by sa povedať, že tieto občasné problémy sú akousi „daňou“ za malebné prostredie, ktoré ho obklopuje.

A čo výpadky za pekného počasia?

Určite ste už zažili vo svojej domácnosti niekoľkosekundový výpadok prúdu. Niekde sa to deje často, niekde takmer vôbec. Sú za tým automatické ochranné mechanizmy elektrických vedení. Chránia nielen samotnú sústavu, ale aj bezpečnosť samotných odberateľov. Aktiváciu ochrany na vysokom napätí môže spôsobiť napríklad odlomený konár. Ak spadne na vodiče, spôsobí skrat. Vtedy sa vedenie automaticky vypne a po niekoľkých sekundách opäť zapne, alebo zaregistrujete len zámkit, žiaľ s vypnutím jemnej elektroniky. Ak konár medzi tým z vodičov spadol, vedenie zostáva zapnuté. Ak zostal na vodičoch, vedenie sa opäť vypne a zostane vypnuté. Okrem konárov dokážu tieto krátke výpadky spôsobiť aj väčšie vtáky sediace na stĺpoch alebo kuny, ktoré obhrýzajú káble v trafostaniciach.

Nebolo by lepšie zakopať všetky elektrické vedenia do zeme?

Určite sa pýtate prečo nezakopeme všetky vedenia do zeme, aby sme sa vyhlí problémom spôsobeným počasím. Má to viacero dôvodov. Nie všade je na to vhodný terén a technicky vyhovujúce podmienky. Niekde sa to jednoducho nedá a jedinou možnosťou je vzdušné vedenie. Vaše mesto je v tomto ukázkovým príkladom.

Ďalším dôvodom, prečo nie sú všetky vodiče zakopané v zemi, je ekonomická efektivita. Zakopať vedenie vysokého napätia do zeme na desaťkilometrovom úseku niekde v horách, navyše s prevažne skalnatým podloží, by bolo mnohonásobne drahšie a trvalo by to oveľa dlhšie, ako keby sme v tom istom úseku postavili vzdušné vedenie. Ak by naša spoločnosť investovala viac do podzemných vedení, zostalo by jej menej prostriedkov na údržbu existujúcich vedení alebo na budovanie nových sietí. Namiesto dvadsiatich nových vzdušných vedení by sme mohli vybudovať napríklad len päť podzemných. Skúste sa vžiť do niekoho, kto netrepezlivo čaká už len na dotiahnutie elektrickej siete k jeho novostavbe. A takých ľudí sú tisícky.

Inou možnosťou by bolo výrazné navýšenie finančných prostriedkov na údržbu a budovanie nových vedení. Lenže v takom prípade by sa to logicky odrzkadlilo aj na koncovej cene elektriny. Bola by oveľa vyššia. Ruku na srdce, koľko odberateľov by s tým súhlasilo? Preto sa snažíme hľadať zlatú strednú cestu. Naši technici robia všetko pre to, aby našli vždy to najrozumnnejšie riešenie. Snažíme sa, aby sme elektrinu dodávali v čo najvyššej kvalite, aby sme nové pripojenia budovali čo najrýchlejšie a aby sme náš investičný rozpočet využívali efektívne.

Prečo nevymeníme všetky drevené stĺpy za betónové?

Na mestskom úrade prebehla diskusia aj o tom, prečo stále používame aj drevené stĺpy. Je pravda, že nie sú také pevné a odolné ako betónové, ale stále majú niekoľko plusov. V porovnaní s betónovými sú niekoľkonásobne ľahšie, takže sa s nimi manipuluje jednoduchšie a rýchlejšie. Tam, kde sa kvôli neprístupnému terénu nedostane žeríav s betónovým stĺpom, sa môže dostať skupina elektrikárov s dreveným stĺpom na pleciach. Preto ich ešte stále využívame najmä v odľahlých miestach s komplikovaným prístupom.

Na druhej strane je pravda, že niektoré staršie vedenia sú ešte stále na drevených stĺpoch, hoci by bolo vhodnejšie, keby boli na betónových. V drvivej väčšine prípadov ide o vedenia, ktoré čakajú na rekonštrukciu, takže skôr či neskôr vymeníme drevené stĺpy za betónové, prípadne za ocelové stožiare.

Majú odberatelia nárok na náhradu škody pri poškodení elektrického spotrebiča pri výpadku?

Ako sme už spomínali vyššie, naše elektrické zariadenia majú svoj ochranný mechanizmus. V prípade nejakej kolízie alebo poruchy sa dokážu vypnúť. Je to kvôli tomu, aby nedošlo k jeho vážnemu poškodeniu, v horšom prípade požiaru alebo ohrozeniu zdravia a života. Je pravda, že niekedy dochádza pri aktivácii týchto ochranných mechanizmov k výpadkom elektriny, ktoré poškodzujú elektrické spotrebiče zákazníkov. Zákon o energetike hovorí, že ak dôjde k poruche na elektrickom vedení vplyvom takzvanej vyššej moci (búrka, vietor, blesk, zlyhanie komponentu), jeho prevádzkovateľ nenesie zodpovednosť za prípadné škody. Ak dôjde k poškodeniu majetku, v tomto prípade spotrebičov, zo strany distribučnej spoločnosti (napríklad pri nedodržaní správnych pracovných postupov), majiteľ má právo žiadať odškodné.

V prípade Tisovca sa najčastejšie stretávame práve s pôsobením vonkajších vplyvov, najmä živlov, takže nie je možné požadovať náhradu škody za poškodené elektrospotrebiče. Tí odberatelia, ktorí pracujú s citlivou elektronikou, či už je to počítač v domácnosti alebo výrobný stroj v nejakej prevádzke, by mali zvážiť dodatočnú ochranu svojich zariadení. Napríklad záložný zdroj energie alebo ochranu pred prepätím či podpäťm.

Ako nás môžete kontaktovať v prípade poruchy?

Naša bezplatná poruchová linka je Vám k dispozícii nonstop na telefónom čísle 0800 159 000.

Ako vybavíte požiadavky súvisiace s distribúciou elektriny (žiadosť o pripojenie odberného miesta, vyjadrenie k existencii elektrických sietí, zmena hodnoty hlavného ističa a pod.)?

Navštívte našu vynovenú internetovú stránku www.ssd.sk. Nájdete na nej všetky potrebné informácie. Prípadne Vám ochotne poradíme na našej zákazníckej linke 0850 166 007 (pondelok až piatok od 8:00 do 15:00 hod.) alebo nás kontaktuje mailom na adrese prevadzkovatel@ssd.sk

Kde nájdete informácie o plánovaných odstávkach elektriny?

Na našej internetovej stránke www.ssd.sk nájdete sekciu PLÁNOVANÉ ODSTÁVKY. Tu si môžete pozrieť kompletný prehľad podľa času, mesta, ulice alebo čísla domu. Obzvlášť dávame do pozornosti možnosť bezplatnej registrácie do služby NOTIFIKÁCIE O PLÁNOVANÝCH ODSTÁVKACH. Ak sa zaregistrujete, budete dostávať informácie o plánovaných odstávkach na vašom odbernom mieste priamo cez SMS správy alebo mail s niekoľkotýždňovým predstihom. Služba je zadarmo.

Všetky informácie o plánovaných prácach posielame s minimálne dvojtýždňovým predstihom aj mestskému úradu, ktorý Vám ich sprostredkuje cez svoje komunikačné kanály. S úctou

Stredoslovenská distribučná, a. s.

Priaznivá epidemiologická situácia otvorila v mesiaci jún brány našich škôl, vyučovanie v základnej umeleckej škole pokračuje dištančnou formou

Priaznivá epidemiologická situácia a nízky výskyt nových prípadov umožnili zrýchliť proces uvoľňovania prijatých opatrení. Práve priaznivá epidemiologická situácia viedla ministra školstva, vedy, výskumu a športu v súlade so zákonom o výchove a vzdelávaní a s opatreniami Úradu verejného zdravotníctva SR č. OLP/4083/2020 z 19. 5. 2020 a č. OLP/4204/2020 z 22. 5. 2020 k prijatiu rozhodnutia o obnovení školského vyučovania. Minister umožnil zriaďovateľom rozhodnúť o otvorení škôl a školských zariadení s účinnosťou od 1.6.2020.

Podľa rozhodnutia ministra sa mesto Tisovec ako zriaďovateľ v spolupráci s riaditeľmi škôl a školských zariadení mohlo rozhodnúť, vzhľadom na naše miestne podmienky (vývoj šírenia nákazy COVID-19), ale aj vzhľadom na ich personálne, materiálne, priestorové možnosti, či školy a školské zariadenia otvoria a v akom režime.

Mesto Tisovec dňa 21. mája 2020 v spolupráci s riaditeľmi škôl a školských zariadení zvážilo miestne špecifiká, personálne, materiálne a priestorové možnosti a aktuálnu hygienicko-epidemiologickú situáciu. Personálne, materiálne a priestorové možnosti Základnej školy Dr. V. Clementisa umožnili obnovenie prevádzky základnej školy v rozsahu 1. až 5. ročníka, v čase od 6:30 hod. do 15:30 hod. Vyučovanie v 6. až 9. ročníku aj naďalej prebieha dištančnou formou vzdelávania. Personálne, materiálne a priestorové možnosti Materskej školy Tisovec umožnili obnovenie prevádzky materskej školy len v obmedzenom režime, pričom prevádzka je zabezpečená len v troch zo štyroch tried, nakoľko v jednej triede sú zamestnanci patriaci k rizikovým skupinám. Personálne, materiálne a priestorové možnosti Materskej školy Rimavská Píla umožňujú obnovenie prevádzky materskej školy len v obmedzenom režime, pričom prevádzka je zabezpečená len dopoludnia v čase od 7:00 hod. do 12:00 hod.

Materská škola nedisponuje dostatočnými priestorovými kapacitami na absolvovanie povinného odpočinku na lôžku. Mesto Tisovec v spolupráci s riaditeľmi škôl a školských zariadení v období od 21. mája do 25. mája 2020 vykonalo prieskum záujmu zákonných zástupcov o návštevu školy a školského zariadenia ich dieťaťom/deťmi. Na základe vykonaného prieskumu budú školy a školské zariadenia navštevovať deti a žiaci nasledovne:

- Materskú školu Tisovec bude navštevovať 41 detí,
- Materskú školu Rimavská Píla bude navštevovať 14 detí,
- Základnú školu Dr. V. Clementisa bude navštevovať približne 140 žiakov, z toho približne 108 žiakov využije služby zariadenia školského stravovania.

Na základe prieskumu, zvážení miestnych špecifik a po dohode s riaditeľmi škôl a školských zariadení, mesto rozhodlo o obnovení vyučovania v materských školách a základnej škole.

S obnovením vyučovania bolo nevyhnutné zo strany mesta, ako aj riaditeľov zabezpečiť splnenie prísnych hygienických opatrení, ktoré sú náročnejšie na financovanie, ale aj personálne kapacity. Vyučovanie v základnej umeleckej škole nebude obnovené do konca aktuálneho školského roka a vyučovanie aj naďalej bude prebiehať dištančnou formou. Mesto v spolupráci s riaditeľom zvážilo personálne, materiálne, priestorové možnosti umeleckej školy. Vzhľadom na plnenie náročných hygienických opatrení v porovnaní s bežnou prevádzkou v predchádzajúcich rokoch, ktorých financovanie by bolo vysoko náročné, k značnému počtu pedagogických zamestnancov zaradených do rizikovej skupiny, ale aj na ustálený systém vyučovania dištančnou formou, mesto nepristúpilo k obnoveniu vyučovacieho procesu v individuálnej forme.

PaedDr. K. Dominiková, riaditeľka základnej školy: „*„Dlho sme čakali, kým sa otvoria brány škôl. Nakoniec sa vrátili žiaci 1.-5. ročníka. Žiaci 6.-9. ročníka sa naďalej vzdelávajú dištančne. 1. júna nastúpilo do školy približne 70% žiakov. Žiaci sa tešili na svojich spolužiakov, ale aj učiteľov. Život v škole je trochu iný. Ráno všetci prechádzame zdravotným filtrom, nosíme rúška, dodržiavame rozostupy, deti sa učia v blokoch, obedujú len so svojou triedou. Všetko sa vždy dezinfikuje. Napriek tejto netradičnej situácii, zvládame všetko s prehľadom a úsmevom na tvári. Aj keď sa nám smejú oči, lebo ústa nám skrývajú rúška.“*

Mgr. M. Matucha, riaditeľ umeleckej školy: „*Od 16. marca 2020, kedy bola základná umelecká škola uzavretá, prešli všetci pedagógovia základnej umeleckej školy na formu dištančného vzdelávania. Vyučovanie touto formou v domácom prostredí je náročné na prípravu notového materiálu, nahrávanie inštruktážnych videí, vypracovávanie pracovných listov, ale najmä na technické zabezpečenie online videohovoru, počas ktorého je úlohou žiaka správna interpretácia nacičenej skladby na hudobnom nástroji v „priamom prenose“ alebo zopakovanie tanečného prvku podľa inštruktážneho videa, ktoré posielajú žiakom učiteľ tanečného odboru. Úlohou pedagóga je vyhodnotenie dosiahnutého výkonu, korektúra prípadných chýb a motivácia žiakov do ďalšieho nácviku.*

Po počiatočných technických problémoch a ustálení rozvrhu videohovorov s jednotlivými žiakmi, sa forma dištančného vzdelávania stala základnou formou vzdelávania. Zaznamenali sme zo strany žiakov aj rodičov veľmi pozitívne ohlasy na tento spôsob vyučovania, čo nás viedlo k rozhodnutiu, aby sme aj napriek otvoreniu individuálneho vyučovania, pokračovali až do konca školského roka v jeho dištančnej forme. Nebol to však jediný dôvod. Museli sme zvážiť aj rizikovú skupinu našich pedagógov, priestorové, personálne a finančné možnosti.

Chceme sa všetkým rodičom poďakovať za ústretovosť a promptné riešenie akýchkoľvek problémov, ktoré vznikli pri zavádzaní vyučovania cez internet. Som presvedčený, že spoločnými silami zvládneme záver školského roka a s úsmevom sa stretneme opäť v septembri pri otvorení nového školského roka. Samozrejme, už v našej hudobnej škôlke s Vašími detičkami!”

J. Hodoňová, riaditeľka materskej školy Tisovec: „*Zabezpečenie prevádzky MŠ*

sme rozpracovali v Pokynoch pre zákonných zástupcov. Deti preberajú poverení zamestnanci pred vchodom a odvedú do tried, pričom všetci dodržiavame sprísnené bezpečnostné a hygienické podmienky. Od marca, kedy sa prerušila prevádzka, spolupracujeme so zriaďovateľom – mestom, ktorý nám pred otvorením zabezpečil ochranné a dezinfekčné prostriedky, nevyskytli sa žiadne problémy.“ (viac sa dočítate v samostatnom článku p. Hodoňovej)

A. Medvedová, riaditeľka materskej školy Rim. Píla: „*Pravdou je, že sme sa obávali otvorenia materskej školy za takých prísnych epidemiologicko - hygienických podmienok. V pondelok nastúpilo z 15 detí 13, ktoré učiteľky s ochrannými štítni, preberali od zákonných zástupcov pri vchode do budovy, vykonali ranný filter, rúška si deti odložili do skrinek. V triede sme*

podľa možnosti v skupinkách vykonávali výchovno – vzdelávacie aktivity, za priaznivého počasia na školskom dvore. Pravidelne dezinfikujeme hračky, zariadenie, priestory školy, aj záhradné vybavenie. Je to náročné na zvládanie pri daných opatreniach, ale pre spokojnosť rodičov a radosť hry detí s kamarátmi to určite zvládneme.“

Ing. Tibor Tokár, prednosta MsÚ

Žiacka anketa			
<i>Pripravila ju Ing. Miroslava Kochanová, učiteľka ZŠ. Chcela ňou ozrejniť správanie žiakov v období karantény. Do ankety zaslalo odpovede 69 respondentov, ktorým ďakujeme za ochotu odpovedať.</i>			
1. Dištančné vzdelávanie začalo na základnej škole v polovici marca. Chýbala ti škola?	21 18 %	26 22 %	22 %
Áno 33 48%	18 15 %	24 20 %	
Nie 22 32 %			
Neviem 14 20 %			
2. Chýbali ti spolužiaci/kamaráti?	21 16 10 8 %	24 3 %	22 %
Áno 54 78 %			
Nie 7 10 %			
Neviem 8 12 %			
3.Chýbali ti pani učiteľky?	21 16 15 22 %	24 3 %	22 %
Áno 37 54 %			
Nie 15 22 %			
Neviem 17 24 %			
4.Nudil si sa doma?	21 16 15 9 %	24 3 %	22 %
Áno 25 36 %			
Nie 38 55 %			
Neviem 6 9 %			

Doba rúšková

Život sa aj v našom meste krok za krokom dostáva do normálnych kolají a zákazy pomaly ubúdajú. Zodpovedné správanie by sme si však mali zachovať aj naďalej. Len tak sa vynaložená námaha posledných dní nestratí, ba naopak sa zúročí v prospech nás všetkých. Veď počas posledných dní sa aj naše mesto popasovalo s celosvetovou pandémiou. Museli sa podniknúť potrebné kroky, ktoré zabránili šíreniu koronavírusu, a zároveň sa muselo dohliadať na dodržiavanie prijatých opatrení. Okrem zabezpečovania rúšok, nákupov či liekov pre osamelých seniorov sa samospráva zameriavala aj na čistotu v meste, ktorá je spojená s dezinfekciou autobusových zastávok, zberných nádob na odpad či miest s vyšším výskytom ľudí. Boli zrušené všetky hromadné podujatia, zatvorené školy, kino, knižnica, športoviská. Vďaka rýchlym rozhodnutiam a disciplíne obyvateľov patrí Tisovec k mestám, v ktorých je situácia priaznivá.

Koronavírus zmenil životy ľudí na celom svete. Preukázal sa tímový duch a aj samotní Tisovčania dodržiavali nariadenia, boli disciplinovaní a ulice aj námestie boli prevažne prázdne. Prijali sme to s pokorou. Hneď na začiatku krízy, keď najmä rúška boli nedostatkovým tovarom, šikovné ženy sadli za šijacie stroje a šili rúška nielen pre svojich najbližších, ale aj známych, susedov, kolegov. Aj vďaka podpore žien z tisovského textilného závodu boli prepotrebné rúška pre našich obyvateľov rýchlo k dispozícii.

Začala sa doba rúšková. Dali nám nádej, že ak ich budeme nosiť, táto kríza

sa pominie skôr. Stali sa symbolom pandémie a našej odhodlanosti s ňou bojovať. Aj v najbližších mesiacoch budú rúška stálo súčasťou našich životov. Nezmiznú ani vtedy, keď pominie táto vlna pandémie. Ostanú tu s nami, až kým nezískame vakcínu a späť kontrolu nad našimi životmi.

Práve na rúškach sme si mohli všimnúť, ako sa mnohí ľudia pustili do domácej kreativity. Hoci ich už postupne odkladáme, nemali by sme na ne zabudnúť. Ani na tých, ktorí sa o ich výrobu zaslúžili. Po prvých dňoch, keď sme si každý rýchlo nasadili akékoľvek rúško, ale po pár dňoch sa začali objavovať zaujímavé motívy a vzory. Rúško sa stalo odrazom osobnosti, prezrádza informácie o jeho nositeľovi. To všetko chceme v meste zachytiť!

Rozhodli sme sa vytvoriť malú kolekciu/zbiierku súčasného diania v podobe rúšok. Pomôžte aj vy písať históriu. Preto prosím každého, kto sa akokoľvek zapojil do šitia rúšok, alebo o niekom vie, dajte nám vedieť do Mestskej knižnice A.H.Škultétyho – telefonicky (047/5493264), mailom (kniznicaaahs@tisovec.com) či cez FB stránku (Knižnica Tisovec). Určite bude zaujímavý aj údaj, koľko rúšok bolo takto vyrobených. A potešíme sa aj fotografiami. Ak ste tvorcom rúšok, alebo vlastníte nejaké zvláštne rúško, výnimočné farbou, tvarom, materiálom, budeme vďační, ak nám ho donesiete alebo zašlete.

Keď nastane deň, že rúška zložíme, zachováme ich ako informáciu pre budúce generácie a možno aj artikel, ktorý sa nosil v 21. storočí.

Mirka Kojnková

Malá škola, veľký úspech!

Stredoškolská odborná činnosť je záujmová činnosť žiakov denného štúdia stredných škôl. Práci na SOČ sa venujú v škole v čase vyučovacieho procesu aj mimo vyučovania vo svojom voľnom čase. Žiaci svoju prácu môžu

a nápady, získa zručnosť v práci na počítači, podobné práce môžete robiť ako záverečnú prácu na MS, takže si môže vyskúšať, ako to vlastne bude v budúcnosti. Žiaci nič nemôžu stratiť, naopak získajú - skúsenosť, sebavedomie, výhru.

Aj v tomto školskom roku sa žiaci tretích ročníkov všetkých odborov našej školy zapojili do riešenia vybraných problémov a tém. Do krajskej prehliadky zo školského kola postúpilo 5 žiakov. Vzhľadom na situáciu, ktorú spôsobila aktuálna situácia s pandémiou COVID – 19 sa však naši žiaci nemohli krajského kola zúčastniť osobne. Ich práce v každej kategórii hodnotili členovia komisií v súťažných odboroch Elektrotechniky, Umenia, Cestovného ruchu, gastronómie a hoteliérstva.

Výsledky práce SOČ v tomto školskom roku sú pre našu školu veľmi potešujúce. **Diana Bacúšanová, žiačka 3. B v odbore MRCR, v krajskom kole obsadila vo svojej kategórii 1. miesto a v celoštátnom kole 2. miesto s prácou „Interaktívna kniha o Tisovci“.** Katarína Olivová, Matúš Mocný a Lukáš Žgravčák vo svojich kategóriách v krajskom kole obsadili pekné 4. miesta.

Všetkým blahoželáme a veríme, že budú inšpiráciou pre mladších spolužiakov, aby svoju kreativitu a vytrvalosť pri riešení zaujímavých tém predviedli v budúcom školskom roku.

Ing. Iveta Ganajová

O krok bližšie k záchrane ľudských životov

pri kultúrno-spoločenských akciách mesta

ktorými bol aj prístroj LIFEPAK 15. Monitor/defibrilátor LIFEPAK12 je kompletný systém neodkladnej kardiálnej starostlivosti určenej pre ošetrovanie pacientov za pomoci základnej podpory životných funkcií (BLS) a rozšírenej podpory životných funkcií (ALS). Monitor/defibrilátor LIFEPAK12 je určený k používaniu vyškolenými zdravotníkmi pri poskytovaní prvej pomoci vo vnútornom i vonkajšom prostredí.

Hlavnou myšlienkou je používanie prístroja pri organizovaní kultúrno -spoločenských a športových akcií organizovaných na území mesta za účasti vyškolených zdravotníkov SČK, prípadne zamestnancov RZP Tisovec alebo členov DHZ.

Mesto Tisovec v spolupráci so spoločnosťami Dajo-servis, s.r.o. a Ekometal, s.r.o. finančne podporilo pretavenie tejto myšlienky do skutočnosti a zakúpilo LIFEPAK12.

Napriek tomu, že doteraz sme tento prístroj pri organizovaní akcií nepotrebovali, veríme, že v budúcnosti v prípade zdravotných ťažkostí účastníkov pomôže pri záchrane ľudských životov.

Mesto Tisovec by týmto chcelo poďakovať Márii Husanicovej, ako autorky tejto myšlienky. Osobitné poďakovanie patrí konateľom spoločnosti, menovite Jozefovi Danišovi a Ing. Petrovi Kardošovi, ktorí po oslovení, bez zbytočných otázok, neváhali prispieť podstatnou finančnou čiastkou na zakúpenie daného prístroja.

Ďakujeme.

Ing. Tibor Tokár, prednosta MsÚ, foto: archív autora

Povesti a rozprávky o múdrej Vande

(pokračovanie zo s.1)

1.časť

Stavali hrad páni hore nad Tisovcom, keď prišiel k nim žobrák a pýtal kúsok chleba. Panskí murári sa mu však vysmiali a pošvali na neho psov. Vtedy žobrák vyriekol kliatbu:

„Nech hrad čert zoberie a každý peceň chleba nech sa na kameň premení!“

A tak sa aj stalo. Dielo sa prestalo od tej chvíle dať - čo cez deň postavili, v noci niekto zbúral. Báli sa murári tohoto čara a nevedeli si rady. Navyše ich strašný hlad trápil, lebo každé jedlo sa im v rukách na kameň premenilo. Vtedy im poradila múdra Vanda, aby to, čo za deň vykopú, na noc posypali omrvinkami z vianočného stola. Čakali teda do Vianoc, aby mohli omrvinky pozbierať a urobili ako im povedala Vanda. A omrvinky ozaj pomohli a hrad šťastne dostavali.

2.časť:

V jeden deň pritiahli k hradu na Hradovej Turci. „Dostaneme ťa, princezná,“ - vyhrážali sa a útočili na hrad. No hrad sa nepoddal. Obrancovia hradu boli veľmi udatní, bránili hrad i svoju princeznú zo všetkých síl. Obliehanie však trvalo dlho a na hrade sa miňali zásoby. Vanda smutne sedela v komnate. Už dva dni nejedla a ledva stála na nohách. Rozmýšľala, ako zachrániť seba i svoj hrad a svojich obrancov.

„Povymetajte všetky sýpky, všetky truhlice, nádoby, misky, či hrnce, napečieme si chleba...!“ prikázala svojim kuchárom. Poslúchli rozkaz a vari dve hodiny zmetali múku zo všetkých hradných kútov, až jej nazmetali tri plné vrecia. Zamiesili na cesto, upiekli chleby veľké ako kolesá z voza. Všetci sa tešili, že konečne majú aspoň niečo pod zub a chceli sa hostiť, ale Vanda ich zadržala. „Chcete byť sýti alebo slobodní?“ „Slobodní, slobodní,“ ozývalo sa hradom. „Tak darujeme tieto chleby Turkom,“ rozhodla múdra Vanda. Napísali Turkom pekný odkaz a list vložili do jedného z pečňov a skotúlali z hradu do tureckého tábora. A v tom liste bola správa, že čoby aj ako dlho obliehali hrad, im to hore neublíži, lebo majú toľko zásob, že im takéto pecne chlebov môžu každý deň posilať. Turci sa zhodli na tom, že popod hrad iste tajná chodba vedie, ktorou si jeho obrancovia prinášajú zásoby jedla. Vyhľadovať ich teda nemôžu... Iba čo pod hradom zbytočne strácajú čas! O hodinu už zballili svoje šiatre a o ďalšiu z nich boli v dialke iba malé čierne bodky, ktoré sa stále zmenšovali. Tak nad tureckou silou zvíťazila šikovnosť a múdrosť Vandy.

3.časť:

V hustom lese bola veľká jaskyňa. No a v tej jaskyni býval drak Filomén. Celé dni chodil po lese a zbieral lesné plody. Jahody, maliny, černice... ale zo všetkého najradšej mal čuoriedky a hríby.

Vedľa toho lesa bolo Vandine kráľovstvo. Vanda bola driečna princezná na vydaj, ale tak ako kráľ aj poddaní si mysleli, že z vydaja nič nebude, lebo princeznú sa chystá zožrať drak... tak to predsa draky robia. Kráľ teda vyhlásil, že ktorý udatný rytier porazí draka Filoména, dostane princeznú za ženu. Prihlásil sa jeden rytier, že on teda pôjde bojovať s drakom a tak mu dali meč a koňa a poslali ho do lesa. Chodil rytier už dva dni po lese a hľadal draka. Až na tretí deň ho našiel na lesnej čistinke, ako zbiera hríby. „Bráň sa, hnusný drak! Prišiel som s tebou bojovať!“ A drak sa rovnako začudoval a opýtal sa rytiera, že prečo. „Lebo chceš zožrať našu princeznú!“ – odpovedal rytier. „Béé... kto by jedol princeznú! Nemám rád princeznú, najradšej mám čuoriedky a hríby a keď mi neveríš, poď sa pozrieť do mojej jaskyne a uvidíš, že v špazi žiadne princeznú nemám.“ Šiel teda spolu s drakom do jeho jaskyne a potom poď ho rovno do špaze. Tam videl police plné lekvárov, nakladaných hríbov, sušených hríbov, voňavých klobás a cibule. A dokonca videl aj jablká a mrkvu a sud piva, ale princeznú tam ani jednu nevidel. Sľúbil teda rytier, že rozpovie o všetkom, čo videl princeznej a kráľovi. Dokonca dostal aj lekvár pre princeznú.

Rozprávkový kvíz pre deti

Ahoj, deti!

Na stránkach nášho Tisovského mesačníka Vám postupne v mesiacoch JÚN až NOVEMBER prinesieme literárny kvíz (spolu 10 úloh), s ktorým môžete precestovať celý svet. A pritom vôbec neprekročíme hranice Slovenska, ba ani hranice nášho mesta. Stačí, ak správne odpoviete aspoň na tri otázky z celého kvízu, a možno sa práve na Vás usmeje šťastie. V decembri zo správnych odpovedí vyžrebujeme troch výhercov, na ktorých čakajú krásne knižné ceny. Stačí, ak prinesiete postupne správne odpovede do našej Mestskej knižnice A.H.Škultétyho. Ak sa Vám otázky budú zdať ťažké, poraďte sa s rodičmi, kamarátmi, alebo navštívte našu knižnicu.

1.úloha:

Ako sa volá obľúbený rakúsky spisovateľ, ktorý píše o tajuplných záhadách? Pri čítaní jeho kníh Vám pomôže tajomná lupa alebo čarovný meč. Svoju prvú knižku napísal už ako 8-ročný (mala 30 strán), v pätnástich už bol autorom piatich televíznych scenárov, a vyhral s nimi Veľkú rakúsku cenu pre mládež. Po maturite na gymnáziu začal študovať veterinárnu medicínu. Pracoval pre televíziu, od roku 1989 je

„Milá princezná, drak ťa, nechce zožrať a vlastne by si mu ani nechutila.“ „Akože? Ja?“ „No. Ale neber to osobne, on má najradšej čuoriedky a hríby.“ Na to rytier ponúkol princeznú lekvárom od draka a tá sa až za ušami obľizovala a obľizoval sa aj kráľ na svadobnej hostine. A drak Filomén? Má sa dobre a nik ho neotravuje so súbojmi.

4.časť:

Raz si princezná Vanda zašla do lesa, kde jej začali stromy šepkať do uší: „Bojím sa, Vanda, bojím, že dnešný deň je môj posledný,“ zašepkal ako prvý JAVOR. „Ja sa bojím, že je môj posledný,“ nariekal GAŠTAN. „Nebojte sa, kamaráti, dnes ani zajtra sa nik z vás nemusí báť o svoj kmeň,“ zašvelel svojimi vetvami mohutný DUB. Vanda sa pozrela do korún stromov, ktoré nad ňou rozprestierali svoju náruč, a udivene sa pýtala, čoho sa také majestätne stromy vlastne boja.

„Z času na čas nás prepadne drak, ktorý naše kmene jedným lusknutím prstov porúbe, druhým lusknutím z kmeňov urobí polená a keď lusknú tretíkrát, je preč aj s našimi kamarátmi. Nestihneme sa ani rozlúčiť, pohladíť vetvami, upustiť list na znamenie súcitu,“ vysvetľovali stromy Vande svoj údel. „Vieš, Vanda, nám neprekáža, keď príde človek, dlaňou sa oprie o strom, pohľadom nás zmeria od koreňov až po korunu a potom k nám v duchu prehovorí: „BUK, si krásny a statný, nastal tvoj čas. Ďakujem ti za čas, keď si bol súčasťou tohto lesa, teraz potrebujem tvoje drevo, preto ťa pokálam.“ „To potom všetky stromy na chvíľu stíchnu, niektoré vyroníme kvapku živice, rozlúčime sa, ako sa stromy lúčia a necháme človeka konať svoju prácu. Všetci on nám zase prinesie nové stromčeky. My vieme, že tu nestojíme naveky. Ale drak nerozozná jeden strom od druhého. Keby ho to niekto naučil, bol by koniec nášho strachu.“

A tak Vanda počkala na draka a naučila ho, ako stromy rozlišovať.

5.časť:

Do krásnej princeznej Vady sa zaľúbil lakomý princ Rejko. Ale Vanda princa nenávidela.

Rejko si rozložil svoj vojenský tábor pod Hradovou, aby mohol podniknúť útoky na jej hrad. Boje trvali niekoľko týždňov, až napokon Rejko hrad dobyl. Musela Vanda narýchlo utiecť zo svojho hradu. Zamilovaný Rejko jej útek zbadal a spolu so svojimi najvernejšími vojakmi sa dal na jej prenasledovanie. Vanda poznala okolie svojho hradu i cestu na Muráň. Dlho unikala prenasledovateľom, ale tí ju čoskoro začali dohŕňať. Na Dieliku ju už-už takmer ulapili, keď si Vanda spomenula na lakomosť svojho prenasledovateľa. Zahodila preto na cestu hrst dukátov a kým ich Rejko zbieral, princeznej Vande sa podarilo opäť získať náskok, ušla a dostala sa až na blízky Muránsky hrad.

6.časť

Pod hradom na Okružlej skale bola údajne veľmi tmavá temnica a hladomorňa. Vo vlhkom a tmavom priestore úpeli odsúdení zločinci predtým, než ruka majstra kata ukončila ich biedny život na popravisku. V tejto temnici sa obesila akási bosorka. Čerti z nejakého dôvodu nevzali jej dušu do pekla, ale spolu s ňou strašili po nociach v hrade. Strašidlá však nedali pokojne spať nikomu. Všetkých odsúdených hodili do tejto temnice, kde temnú noc nikto neprežil. Preto aj zločinnosť pod Hradovou klesla na minimum. Zbojníci, lúpežníci aj bosorky sa sťahovali do vzdialenejších krajov, len aby sa vyhlí „pekelnému“ väzeniu tisovského hradného kapitána. A ako to tam v noci vyzeralo?

Čertov bolo presne dvanásť plus bosorka na reťazi. Čerti boli vraj zarastení čiernou srstou a na nohách mali konské kopytá. Bosorka bola taká škaredá, že sa nikto na ňu ani nevládal pozeráť. Všetci spolu začali o polnoci tancovať a vrieskať. Ako spestrenie programu chrľili dusiaci sirny dym. Dodnes vraj možno za veterných nocí z Hradovej počuť žalostné kvílenie.

Miroslava Kojnková

spisovateľom. Jeho knihy boli preložené do 30 jazykov. V Číne sú jeho knihy už roky na prvých miestach v rebríčkoch najpredávanejších kníh. V našej knižnici nájdete 152 kníh tohto obľúbeného autora. Jeho meno je:

T S C . . . N B A

2.úloha:

Peter Glocko bol spisovateľ, ktorý pochádzal z neďalekého Muráňa. Rodák z Muráňa písal zaujímavé príbehy pre deti a mládež a mnohé z nich sa odohrávajú práve v okolí Muráňa. Pre deti napísal veľmi veľa pekných kníh, z ktorých 20 titulov máme aj v našej knižnici. Vieš doplniť názov jednej z nich?

KRÁĽ

a / DRAKOV
b/ PSOV
c/ KOCÚROV

Miroslava Kojnková

Kalendár osobností Tisovca a Rimavskej Píly

Ján Čech, hospodársky pracovník, úradník, podpredseda SNR, sa narodil **5.6.1915** v Tisovci. V roku 1939 absolvoval Právnickú fakultu UK v Bratislave. V rokoch 1940-1944 bol pracovníkom Ministerstva hospodárstva. Počas SNP bol členom Slovenskej národnej rady. Po prechode SNP do hôr bol príslušníkom partizánskej brigády Za slobodu Slovanov. Do polovice novembra 1944 bol väznený v Banskej Bystrici, odtiaľ 15.2.1945 ušiel k svojej partizánskej jednotke. V roku 1945 bol podpredsedom Slovenskej národnej rady. V rokoch 1945-1950 bol predsedom Osídľovacieho úradu a Fondu národnej obnovy pre Slovensko. V rokoch 1950-1957 pôsobil vo funkcii riaditeľa Slovenského tabakového trustu. V rokoch 1957-1960 bol pracovníkom Povereníctva potravinárskeho priemyslu. V roku 1961 sa s rodinou presťahoval do Prahy, kde najprv pracoval ako drobný úradník - v rokoch 1960-1963 Agropotravinový v Prahe, v rokoch 1963-1969 pracovníkom Ústredného výskumného ústavu potravinárskeho v Prahe a od roku 1969 pracovníkom federálneho Ministerstva poľnohospodárstva a výživy.

Celý svoj život sa snažil o presadenie pravdivej interpretácie SNP, písal o tom do novín a upozorňoval na to aj vtedajších čelných predstaviteľov. Upozorňoval, že si treba dôslednejšie a aj trestnoprávne všímať tých, ktorí mali u nás na svedomí 50-te roky, kult osobnosti a krivdy a nepravosti s nimi spojené. Zomrel 24.10.1998 v Prahe (ČR).

Ján Čipka, právnik, účastník SNP, sa narodil 23.8.1908 v Tisovci. Po absolvovaní gymnázia študoval na Právnickej fakulte UK v Bratislave. Od roku 1937 bol justičným dôstojníkom. Počas klérofašistického slovenského štátu bol prednostom senátu Vojenského súdu v Bratislave. Tu sa zapojil aj do ilegálneho protifašistického odboja. Tesne pred vypuknutím SNP bol menovaný za člena Vojenského súdu v Poprade. Proti nemeckým vojskám bojoval v Poprade – Kvetnici, v Banskej Bystrici bol členom preverovacej komisie a predseda Vojenského poľného súdu. Pomáhal pri očiste od nepriateľských živlov a ich potrestaní, pri upevňovaní disciplíny a morálky armády. Po ústupe SNP do hôr bol členom štábu 1. československej brigády J.V.Stalina, potom zástupca veliteľa 3. partizánskeho pluku a od roku 1945 bol príslušníkom 1. československého armádneho zboru v ZSSR. Zomrel **6.6.1945** v Žiline.

Cyril Daxner, právnik, účastník SNP, sa narodil 20.7.1904 v Tisovci. Základnú školu vychodil v rodisku. Maturoval v roku 1923 na gymnáziu v Martine. Právo študoval na UK v Bratislave. Po absolvovaní Právnickej fakulty pracoval ako redaktor Národných novín. Od roku 1934 bol advokátom vo Vranove nad Topľou. Od rozbitia republiky organizoval protifašistický odboj na východnom Slovensku, pomáhal zakladať Revolučné národné výbory. Pomáhal sovietskym zajatcom, partizánom, ktorí sa skrývali na východnom Slovensku. Bol prezradený a 19.4.1944 zatknutý, väznený v Ilave, Bratislave a od februára 1945 v koncentračnom tábore Mauthausen, odkiaľ sa vrátil s podlomeným zdravím. Zakrátko **7.6.1945** v Bratislave zomrel na následky fašistického väznenia.

Aktívni pracovníci a pracovníci malých obecných služieb sa v uplynulých dňoch zapojili do výsadby kvetov a okrasných kríkov. Kríky sadili traja ľudia okolo Clementisovho pomníka a dosádzali ich aj k poškodenému živému plotu za tržnicou. Spolu vysadili 170 kusov.

Skupina žien zasa sadila kvety. Sadilo sa do črepov na námestí, okolo kostola, na Dieliku, autobusovej zastávke, pri predajni Kniha Info, pri bustách osobností, pri Clementisovom dome, v parkoch, na nádvorí radnice. Do črepníkov sa ľadovce vysadili pri moste pri mestskom podniku. Základná škola i obidve materské školy si ľadovce vysadili v rámci dobrovoľníckej práce. Píľanské aktívne pracovníčky ich zasa vysadili okolo pamätníka Terézie Vansovej na Rimavskej Píle. Dokopy sa vysadilo 1080 kusov ľadovcov. Turecké klice od p. Evy Manicovej a aksamietnice od p. primátorky sme vysadili k pamätníku 1. sv. vojny, do parku a na nádvorie radnice. Tam sme vysadili aj paprade od p. primátorky.

Členovia Turistického oddielu KOS Rimavská dolina svojpomocne posadili ľadovce i aksamietnice od p. Manicovej v priestoroch Šťavice.

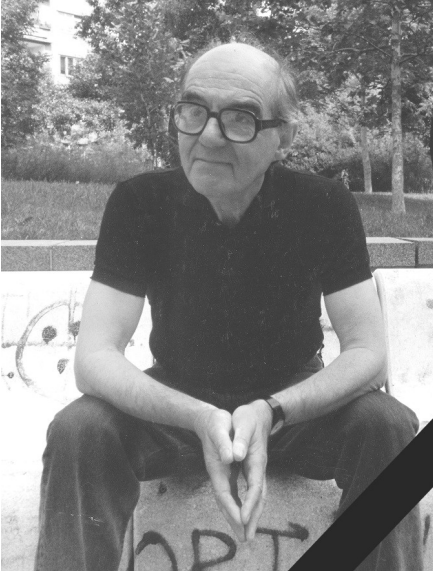
Truhlíky s muškátmi, v počte 64 kusov, boli nainštalované na budovách mestského úradu a MsKS spolu s ďalšími v pyramídach pred bránou do nádvorí. Za pomoc s technikou ďakujeme mestskému podniku.

Štyri kusy tují určených k symbolickému hrobu Š. M. Daxnera vysadíme v dohľadnej dobe.

Za zmienku ešte stojí, že na jeseň vlaňajšieho roka boli vysadené v okolí bytovky na Jesenského ulici 1470 orgovány, hortenzie, ťahavé ruže, dráčík a rôzna iná kvetinová výsadba. V tom čase sa vysadilo aj osem kusov strieborných smrečkov okolo bytového domu na Štefánikovej 956.

Dnes sa už, okrem iného, staráme aj o údržbu spomínaných sadeníc, ich hnojenie, zálievku a odburiňovanie.

Viktor Lukáč, režisér, sa narodil 23.6.1930 v Rimavskej Sobote. Absolvoval gymnázium v Tisovci. Po dvojročnom štúdiu na SVŠT v Bratislave

absolvoval v roku 1953 štúdium herectva na Štátnom konzervatóriu v Bratislave. V rokoch 1953 -1958 bol členom mimického súboru SND v Bratislave, kde zároveň zastával funkciu asistenta réžie. Ďalej pôsobil ako divadelný režisér v Komárne, vo Zvolene a v Československom rozhlas v Bratislave. Jeho réžie kládli na hercov vysoké nároky, usiloval sa o tvarovo nekonvenčné divadlo s dôrazom na výtvarnú stránku inscenácie. Z jeho tvorby spomenieme aspoň niektoré režírované hry: Jožko Púčik a jeho kariéra, Úklady a láska, Mária Stuartová, Stromy zomierajú postojacky, Pavúčia nôžka, Kuriatko, Faust atď.

V rozhlas pracoval od roku 1963 a dodnes patrí k špičkovým rozhlasovým tvorcom. Realizoval množstvo hier, literárnych pásiem a iných rozhlasových žánrov, na ktorých zanechal svoj výrazný režijný rukopis. Jeho práce sú charakteristické novátorským prístupom. V spolupráci so zvukovými majstrami elektroakustického štúdia sa ako prvý na Slovensku začal zaoberať kvadrofóniou (Démon, prvá kvadrofonická nahrávka vznikla v roku 1980). Výrazný režijný rukopis sa prejavil v realizáciách hier E. Radzinského Divadlo za čias Neróna a Senecu, Zabijeme muža a Bez lásky a smrti, I. Bergmana Mesto, T. Granqvistovej Sessa. Z ocenených nahrávok pôvodných rozhlasových hier slovenských autorov spomeňme Orchester, Brumendo, Uspávanku pod hladinou, Kríka, Dom pre holuba, Denník nežnej a predovšetkým Muchy v zime (text D. Dušek), ktoré získali v roku 1992 aj Zvláštnu cenu na Festivale Prix Italia. Zomrel v Bratislave 9. januára 2019.

Josef Rohn, učiteľ, osvetový pracovník, sa narodil 18.10.1887 v Chříči (Česká republika). Študoval na reálke v Rakovníku a na učiteľskom ústave v Plzni. Od roku 1918 bol učiteľom v Rakovníku. V roku 1919 pôsobil na Ministerstve s plnou mocou pre správu Slovenska v Bratislave. V rokoch 1920-1921 bol učiteľom na meštianskej škole v Brezne, v rokoch 1921-1932 bol riaditeľom meštianskej školy v Tisovci, v rokoch 1932-1938 pôsobil ako školský inšpektor v Rimavskej Sobote. V roku 1939 sa vrátil do Čiech, pôsobil ako školský inšpektor v Klatovoch a od roku 1950 tu žil na dôchodku. Zaslúžil sa o rozvoj školstva a osvetovej práce v Rimavskosobotskom okrese, okrem iného sa pričínil o výstavbu novej školskej budovy v Tisovci. Bol regionálnym publicistom, svojimi článkami, správami a referátmi o politickom, školskom, kultúrnom i športovom živote v Tisovci a v Rimavskej Sobote prispieval do periodik Gemer-Malohont, Národný týždenník, Vestník sokolskej župy pohronskej, Detvan. V roku 1936 zredigoval Vlastivedný sborník okresu Rimavská Sobota. Zomrel 5.6.1955 v Klatovech (Česká republika)

*Miroslava Kojnoková
foto: archív MsK*

Skrášľovanie mesta

(článok presunutý z Tisovského mesačníka)

Naše „deti“ vo svete

Pri úvahách nad Kraskovou básňou Otcova rofa zistujem, že decká sa nám rozliezajú po svete ako mravce po byte. Mravcov by sme sa zbaviť chceli. Decká by sme doma vďačne mali. Oboje je obťažné...

Vymyslel som teda rubriku, aby sme si ich jej prostredníctvom sčasti priblížili. Ako prvého som si vytipoval Juraja Kováča. Je to zrejme preto, že sa poznáme a ja dúfam, že mi bez obštrukcií (stalo sa) pomôže rubriku rozbehnúť, veď sám je autorom projektu s názvom „Rozbehni sa!“.

Taktiež sa nádejam, že Vás jeho rozprávanie zaujme a spoločne naštartujeme rubriku s cieľom dozvedieť sa o našich deťoch viac. S Vašou láskavou pomocou isto získam ďalšie tipy a kontakty do budúcich vydaní mesačníka. Kontaktovať ma môžete osobne, alebo prostredníctvom údajov v tíraži. Vopred za ne ďakujem.

Ing. Juraj Kováč

Pochádza z rodiny Kováčovcov, ktorú v Tisovci poznáme. Otec Jozef stredoškolský profesor, vychovávateľ, zosnulá mamka Janka, ekonómka bývalej CSM -ky. Mladší z dvoch bratov. Študoval v Banskej Bystrici.

Ako spomínate na Vaše detské roky?

Na Tisovec mám veľmi pekné spomienky. Stále ho považujem za svoj domov napriek tomu, že od 15tich rokov som študoval v Banskej Bystrici a od roku 2010 žijem pri Ostrave. Škôlku som mal 100 metrov od domu, základnú školu zasa 150m. S rodičmi sme chodili často do prírody a pamätám sa, ako sa mi zdalo ťažké chodiť na Pasiečky či zdolať Hradovú. Trstie či Voniaca boli pre mňa ako chlapca vrcholové hory, ktoré si teraz rád vybehnem, keď prídem domov z času načas.

Som rád, že ma naši dali na futbal, kde som sa naučil fungovať v kolektíve a kde som si mohol vybiť energiu. V rámci mini futbalu sme skončili na 3. mieste v celoslovenskom kole a viedli si domov bronzové medaily. Pamätám sa ako pán Sokol, náš telocvíkár, prikázal autobusárovi zastaviť pri Srdiečku, vyhnal nás s autobusom a zahľásil "chlapci, metále na krk". Potom sme hrdo pochodovali celým Tisovcom:)

Takisto si špeciálne pamätám na jeden tisovský jarmok, keď som mohol mať 10 rokov. Mama mi dala 20 korún jarmočné, čo nebolo ani veľa ani málo a ja som vyrazil pomedzi stánky. Ťahalo ma to však do kníhkupectva, ktoré bolo oproti pošty. Tam môj zrak padol na knihu "Chlapci od Bobrej rieky" od Jaroslava Foglara, ktorá bola zlacnená zo 40 korún na 20. Tak som si ju kúpil a s bratom sme potom lovili bobriky ostošť.

Detstvo som mal veľmi pekné, plné láskyplnej rodiny, prírody a zmysluplných aktivít.

Dedičstvo koronavírusu

Nová vláda to nemá ľahké. Odkazy na minulosť a prázdna špajza sú pravdivé, ale nedávajú občanom istotu, že všetko speje k lepšiemu. Potrebujeme vidieť, alebo aspoň naznačiť plán alebo „svetlo“ z vírusového bahna, ktoré nás ohrozuje a tlačí do kotla krízy. Nedefné diskusie politikov sa utápajú vo svojich vzájomných problémoch s poukazovaním na chyby, ktoré urobili. To nám nepomôže.

Je potrebné zrozumiteľne definovať zmeny, ktoré treba urobiť, hlavne v ekonomike, ktorá má dosah na občanov. Zatiaľ ráme o čas, ale ten sa miňa.

Ústup pandémie je už viditeľný a Tisovec sa zatiaľ prekízol do zdravotnej pohody bez citeľného zásahu Covidu-19. Trápia nás už len bežné choroby a problematická dostupnosť špecialistov lekárov. Ale to sme tu už mali.

Korona vírus nám zanechal chápadlo nastupujúcej ekonomickej krízy. Čaká nás vysporiadanie sa s týmto problémom, ktorý môže ovplyvniť našu peňaženku, ale istotne ovplyvní ekonomiku Tisovca. Naši poslanci síce prijali reštriktívne opatrenia na zníženie výdavkov, ale Tisovec ako celok sa posúva k nižšej ekonomickej výkonnosti. Prejavuje sa podstatne znížený dopyt hlavne po priemyselných výrobkoch. Firmy v areáli bývalej CSM Tisovec znížili počet zamestnancov, aj svoju produkciu. Calmit závod Tisovec viac vyrába ako predáva a pritom výroba ide na znížený výkon. Problémy sú v drevárskom odvetví, kde poklesli výkupné ceny a znižuje sa dopyt a ťažba dreva. Vzácnosťou sa stávajú pracovné príležitosti. Tisovskej gastronómii, stravovacím službám chýbajú študenti stredných škôl a ich apetít. Ľudia sú opatrní pri nákupe v obchodoch. Aj tu sa znižujú tržby a tradičné chodenie na pivo sa nekoná. Obrat finančných prostriedkov poklesol o viac ako 10 percent. Do pozornosti sa dostáva životné prostredie a zmeny, ktoré nás čakajú v dôsledku tejto situácie.

Ocitli sme sa v situácii, kde je potrebné sa pripraviť na reštart do novej doby. Aká bude táto doba? Túto otázku si kladie každý z nás. Čo sa dá ovplyvniť občanom, ktorý tu žije a kam bude smerovať Tisovec? To musí

A čo štúdium?

Tisovská základná škola mi dala solídne základy. Na gymnázium som robil talentovky z matematiky a skončil som v prvej desiatke. Dostal som sa v Banskej Bystrici do silnej konkurencie a musel som zamakať. Býval som aj s bratom na intráku a užíval si študentský život. Som rád, že som po základnej odišiel do sveta, myslím, že som sa celkom osamostatnil. Gymnázium J.G. Tajovského malo skvelú úroveň, hrával som ďalej futbal za miestnu časť BB, zažíval prvé lásky aj nočné výlety do mesta v rámci neorganizovaného voľného času:)

Pokračoval som na Ekonomickej fakulte UMB v Banskej Bystrici, kde som sa aktívne zapájal do aktivít študentskej organizácie AIESEC. Popri škole mi to dalo strašne veľa skúseností ako pracovať s ľuďmi a organizovať projekty. AIESEC bol popri Foglarovej knižke z detstva a výchove ďalším impulzom k tomu, aby som sa snažil v živote spraviť niečo užitočné. Fakultu som absolvoval a potom som si ešte dorobil doktorandské štúdium.

Po skončení vysokej školy ste mali niekoľko zaujímavých projektov. Čomu sa venovali?

Už počas vysokej školy som robil popri škole kopec aktivít. Beriem to tak, že som pracoval a popri tom študoval. V AIESEC som bol prezidentom lokálnej pobočky v BB a neskôr aj prezidentom AIESEC Slovensko. Bol som aktívny v študentskom parlamente a počas školy som založil občianske združenie, ktoré prepájalo teóriu s praxou.

Výsledkom toho je môj dnešný projekt Rozbehni sa!. Je to podnikateľská príprava, ktorá učí ako nájsť, premyslieť a rozbehnúť podnikateľský nápad bez rizika a s minimálnym kapitálom. Venujem sa tomu už takmer 10 rokov, pomohol som rozbehnúť desiatky podnikateľských nápadov a získal viaceré ocenenia za rozvoj podnikavosti na školách. Som rád, že pomáham ľuďom rozvíjať ich tvorivosť.

Vieme o Vás, že ste šťastným manželom a otcom a žijete v Sliezsku. Čo nám môžete povedať o manželke, deťoch, rodinnom živote?

S manželkou Hankou sme sa spoznali v Banskej Bystrici, keď išla navštíviť svoju kamošku, ktorá bola aj mojou kamoškou. Keďže pracovala ako doktorka v nemocnici v Ostrave a ja som bol na voľnej nohe, tak som sa "na chvíľu" presťahoval tam. Máme 2 dcéry, postavili sme si v satelitnej dedinke v okolí Ostravy dom a šťastne si tam nežijeme. Všetky projekty mám stále na Slovensku, manažujem ich virtuálne a je mi jedno, kde pri tom som.

A čo plány do budúcnosti?

Pracovne som na misii inšpirovať k podnikaniu a tvorivosti 100 000 ľudí skôr, ako sa postaví diaľnica do Košíc:) Rád by som potom profesne pomáhal rozvoju spoločenského prospešného podnikania a užitočných biznis nápadov, ktoré dajú prácu mnohým ľuďom a rozvinú regióny. Na staré kolena sa chcem vrátiť do rodného kraja, kde som vyrastal. Možno skončím v Tisovci a založím tu online školu podnikania a popri tom budem viesť skautský krúžok:)

Za odpovede ďakujeme.

Štefan Sabó, foto: web

naznačiť vedenie Tisovca a poslanci.

Peniaze z Európskej únie, ktoré sú plánované na reštrukturalizáciu, by nemali obísť Tisovec. Je tu šanca orientovať sa na zelenú ekonomiku. Je to orientácia na prírodný kapitál, ktorý tu máme. Zmapovať zdroje, ktoré môžu byť nápomocné v tvorbu výnosov a hlavne ich zefektívniť. Možný budúci blahobyt podporieť sociálnym a ľudským kapitálom. To sú indicie, s ktorými môžeme narábať. Sú potrebné i investície do súčasných priemyselných kapacít. Prím si tu drží Calmit, závod Vápenka Tisovec, sofistikovanou výrobnou technológiou, Ekometal pán Kardoš. To sú cesty do budúcnosti, ale potrebovali by sme ich viac.

Je to aj o vzťahu k Tisovcu.

Radi sem chodia tí, čo sa tu narodili, čo tu študovali a čo prichádzajú sem hľadať a realizovať možnosť podnikat'. Prichýlime každého, hoci kritikou sa nešetří, šetri sa ochotou a reálnou podporou, ktorú Tisovec potrebuje, česť výnimkám. Osobný prospech, o ktorý sa každý usiluje, sa stal jedným zo znakov tejto doby. Je to motivácia, ktorá ovplyvňuje konanie ľudí, ale je potrebné, aby to bolo vyvážené. Je tu aj povinnosť čosi odovzdať Tisovcu .

Výhodou je nevládnuť

Či je to vo vrcholovej politike, samospráve, podnikoch, organizáciách, stávate sa pohodlným terčom tých, čo čakajú na vaše pochybenie, rozhodnutia. Je to váš údel, že ste sa takto rozhodli. Možno je to systém, ktorý drží túto spoločnosť na uzde. Je to aj výsadou demokracie, ale všetko má svoje hranice. Slušnosť a tolerancia musí byť súčasťou výbavy tejto spoločnosti a tu sú ešte tiež rezervy.

Situácia, v ktorej sa ocitáme a ocitneme, je skúškou pre všetkých, aj pre politikov vo vláde až po regióny a občanov. Politici musia rozhodnúť, čo ľuďom zoberú a čo im dajú.

Vírus nám stanovil hranice spotreby. Skôr či neskôr to muselo prísť. Pokora a zrealnenie našich možností by sa malo stať súčasťou života aj v Tisovci. Je to na nás, ako to zvládneme, zodpovednosť nám k tomu pomôže.

Vladimír Pašiak

Z podkladov Jaroslavy Hruškovej spracoval Štefan Sabó, foto: J. Hrušková

Aké sú pravidlá triedenia odpadu v Tisovci a m. č. Rimavská Píla? Opakovať sa ich oplatí.

V minulosti sme si podrobnejšie popísali, čo patrí do plastového odpadu a čo nie, dnes sa bližšie pozrieme na **kovy, papier a sklo**. Už vieme, že u nás v Tisovci a m. č. Rimavská Píla, sa do žltej nádoby spolu s plastovým odpadom, môžu hádzať aj tetrapackové obaly aj kovy. Je to tak preto, lebo na skládkach sa tieto druhy odpadov ručne dotriedujú a podľa kompetentných sa tým šetrí náklady vďaka spoločnému zvozu týchto odpadov.

Čo teda patrí medzi kovový odpad a čo nie?

V skratke povedané - najmä „magnetické a nemagnetické“ kovy. Z **magnetických** sú to najmä **plechovky** (bez zvyškov nápoja, či jedla a stlačené, aby sa minimalizoval objem), **konzervy** (opäť bez zvyškov jedla a stlačené), **iné kovové obaly** (kozmetika, drogéria, spreje), **kovové uzávery** (od pohárov a fľaš) a **kovové súčiastky** (kovový odpad menších rozmerov). Z **nemagnetických kovových obalov** sú to: **hliníkové plechovky** (od nápojov - stlačené, aby sa minimalizoval objem), **hliníkové fólie** (viečka z jogurtov, obaly z čokolád, hliníkové obaly od paštét - bez zvyškov jedla), **alobal** (bez zvyškov jedla).

Medzi kovový odpad nepatrí...

Všetky **kovové obaly, kombinované s iným materiálom** (rôzne tuby, obaly z masla, bryndze a pod - všetky patria do zmiešaného komunálneho odpadu), tzv. **mäkké kovové vrecúška** (od kávy, od zemiakových lupienkov, oreškov a pod. - do zmiešaného odpadu), **kovové obaly z nebezpečných látok** (oleje, farby, rozpúšťadlá - 2x ročne počas jarného a jesenného zberu nebezpečného odpadu), **žalúzie** (veľkoobjemový zber), **akumulátory a batérie** (vybrané zberné miesta, zber nebezpečného odpadu).

Papier hádzame do modrého kontajnera. A čo medzi papierový odpad rozhodne patrí?

Väčšina **časopisov, noviny, zošity, kancelársky papier, letáky, katalógy, pohľadnice, listy, papierové tašky** (nie darčekové tašky - sú povoskované), **lepenka a kartón** (VŽDY stlačené - minimalizovať objem), **skartovaný papier a papierové krabíčky a kartónové škatule** (papierové lepiace pásky môžu na škatuliach zostať - kartóny vždy stlačiť), **obálky s plastovým okienkom** (plastové okienko nie je prekážka), **papiere zopnuté kovovou spinkou** (malé množstvo spiniek neprekáža, no lepšie je ich oddeliť a dať do žltého kontajnera spolu s kovmi), **rolky od toaletného papiera a kuchynských servítk** (alternatívne využiť ako HRAČKY pre deti alebo KOMPOST alebo spáliť v KOZUBE), **obaly od vajčiek** (alternatívne POUŽÍVAŤ ZAS A ZNOVA DOKOLA (odnieť na trh) alebo KOMPOST, alebo SPÁLIŤ V KOZUBE).

Čo medzi papierový odpad nepatrí?

Knihy (radšej požičať/darovať/predať), **mokrý papier** (má sklon plesnivieť - najskôr nechať vyschnúť), **masť na a špinavý papier** (do zmiešaného komunálneho odpadu) **samoprepisovací papier** (do zmiešaného komunálneho odpadu), **povoskovaný papier** (darčekový papier, darčekové tašky a iné - všetko do zmiešaného komunálneho odpadu), **asfaltový a dechtový papier** (do zmiešaného komunálneho odpadu), **termopapier** (papier, ktorý sa používa na účtenky - keď sa po ňom poškrabe nechťom, zostane na ňom škrabanec, akoby napísaný ceruzkou - do zmiešaného komunálneho odpadu), **použitý, masť alebo zašpinený papierové vreckovky a servítky** (do zmiešaného komunálneho odpadu), **polystyrén** (ak je čistý, tak do plastu), **papierovo/plastovo-hliníkový obal od korenín, masla, potraviny pre zvieratá** (do zmiešaného komunálneho odpadu), **menštruačné vložky, tampóny, plienky** (je to kompozit papier a plast + sú silno znečistené - do zmiešaného komunálneho odpadu).

Sklený odpad patrí do zelenej nádoby. A čo sa považuje za sklený odpad?

Všetko **číre, zelené aj hnedé sklo** (prázdne, neznečistené - nálepky, etikety, uzávery nie je potrebné odstraňovať), **sklenené fľaše, sklenené poháre, sklenené vázy, sklenené obaly** (od kozmetiky, kávy či pochutín - bez plastového vrchnáka), **úlomky tabuľového skla, sklenené črepy, masť sklenené fľaše od kuchynského oleja** (olej nevymývať, olej vyplavený do vody je problematický v rámci procesu čistenia odpadových vôd a pre samotnú kanalizačnú sieť).

Čo nepatrí do skla?

Všetky druhy **zrkadiel** (kvôli neoddeliteľnej tenkej pokovovanej vrstve, vďaka ktorej sa vidíme - zaniest' na zberný dvor), **bezpečnostné sklo, autosklo** (pretože autosklo obsahuje špeciálne prímеси, vďaka ktorým sa má možnosť rozbiť na malé čiastočky, ktoré nie sú ostré a nebezpečné), **drôtené sklo, lepené sklo, plexisklo, technické sklo, sklo s obsahom chemických látok** (napr. od lakov, motorových olejov, riedidiel), **tabuľové sklo z okien a dverí, keramika, por-celán, obkladačky, TV obrazovky, monitory, pozlátené, pokovované sklo, borosilikátové sklo** (zapekacie misy, niektoré fľaše), **varné sklo, žiarovky, žiarivky, LEDky, halogénky, zálohovateľné, vratné sklenené fľaše a obaly** (vrátiť do obchodu).

Toto je pomerne podrobný popis ako správne triediť náš odpad. Opäť vidieť, že mnohé obaly nie je možné vhodiť medzi odpad, ktorý sa recykluje a tak skončí na skládkach. Majme to na pamäti pri najbližšom nákupe v supermarkete - pretože najlepší odpad je ten, ktorý nemusíme vytvoriť.

Recyklačné symboly na obaloch.

Podľa dole uvedených symbolov na obaloch, vieme správne vytriediť odpad.

PLASTY		PAPIER	
	Polyetylén tereftalát		Vlnitý kartón
	Polyetylén s vysokou hustotou		Lepenka
	Polyvinylchlorid		Papier
	Polyetylén s nízkou hustotou	SKLO	
	Polypropylén		Číre sklo
	Polystyrén		Zelené sklo
	Ostatné plasty		Hnedé sklo
KOVOVÝ		KOMPOZIT	
	Železo		Tetrapak (Papier + plast + hliník)
	Hliník		

160 rokov ochotníckeho divadla v našom meste

V tomto roku si pripomíname významné výročie - 160 rokov od času, keď datujeme prvú zmienku o Ochotníckom divadle v Tisovci. Divadlo v našom meste sa vďaka nadšencom hráva dodnes. Chceme si pripomenúť tento tisovský fenomén sériou článkov, z ktorých prvý vám prinášame.

Stručne z histórie divadla v Tisovci

Pôsobenie záujmových súborov patrí už roky k neodmysliteľnej súčasť kultúrneho života v Tisovci. Bolo tomu tak v minulosti a je tomu tak i dnes. Najstarším a k tomu aj najaktívnejším a najproduktívnejším súborom v Tisovci je Divadelný súbor Daxner. V roku 2020 si pripomenieme už 160. výročie hrania divadla v Tisovci. Zaujímavým je aj fakt, že práve divadlo je po knižnici najstarším kultúrnovzdelačným prvkom v meste. Aj napriek tomu, že existujú tvrdenia o skorších počiatkoch hrávania divadla v Tisovci, napríklad podľa slov Dr. Samuela Daxnera, že "... pred revolúciou, asi v roku 1845...", tieto nie sú ničím podložené. O dôveryhodnosti prvej oficiálne spomínanej zmienky o divadle, kedy sa tisovské ochotnícke divadlo spomína, nás môže presvedčiť citát: „Tisovec, d. 29. Apr. Dnes hrali naši ochotníci na všeobecnú žiadosť „Drotára“ po druhý raz. Predstavenie tohto kusu vypadlo nad očakávanie výborne; tak ako aj to prvú predstavenie d. 22. t. m. výborné bolo..." (Priateľ školy a literatúry, 2. 1860, č. 12,20).

A preto práve rok 1860 možno považovať za rok, kedy sa začali písať dejiny ochotníckeho divadla v Tisovci. Po Palárikovom Drotárovi nasledovali ďalšie hry, napríklad od Chalupku, Goldoniho, Fredra, Nestroja, alebo Kotzebueho. Tak, ako v súčasnosti, aj v tej dobe sa diváci radi bavili a smiali a preto im viac vyhovovali veselohry a frašky. Zaujímavosťou z histórie tisovského divadelníctva je, že práve tu bola uvedená prvá po slovensky spievaná opera. Stalo sa tak v roku 1903 a odohraté bolo prvé dejstvo Smetanovej Predanej nevesty. V tých časoch v Tisovci režírovali Štefan Daxner, Ľudovít Slabej,

či učiteľ Ján Uram, ktorý sa venoval deťom aj po divadelnej stránke a vychovával tak ďalší ochotnícky dorast. Pre divadlo boli vtedy zapálené celé rodiny, takmer celý Tisovec. Hrávali sa hry Terézie Vansovej, Urbánka, alebo Hollého, ale aj rôzne bájne hry.

Po prvej svetovej vojne vznikli divadelné zoskupenia zamerané na sociálnu tematiku a ľudové hry, ktoré sa hrávali v starom mlyne prestavanom na hostinec. Pôvodné divadelné družstvo zostalo verné svojmu pôsobisku i repertoáru. V roku 1928 bola postavená, dnes už najmä skôr nariadeným Tisovčanom známa, Sokolovňa. Jej súčasťou bolo aj nové javisko. Režirovali tu Jaroslav Srp, Štefan Mikovín, Ľudovít Slabej.

Mimoriadny úspech zožal v prírode hraný Jánošík na Kordových lúčkach, či Ženský zákon v režii Bélu Krišku, ktorý vyhral Celoslovenské divadelné závody ÚSOD v Martine 24.11.1935 a s jedným dejstvom účinkoval dokonca na scéne SND v r. 1936 za prítomnosti samotného autora. V Tisovci divadelná činnosť neúfichla ani počas vojnových rokov a divadlo sa tu hralo aj počas II. svetovej vojny.

Divadelný spolok pod menom Daxner

V roku 1946 sa tri jestvujúce ochotnícke spolky v Tisovci dohodli na zlúčení do jedného. Pred koncom roka prišli tisovskí divadelníci so žiadosťou za Samom Daxnerom, pomenovať divadelný ochotnícky krúžok jeho menom. Od 29. decembra toho istého roku, nesie divadelný spolok v Tisovci meno „Daxner“. „Daxnerovci“ nacvičovali v Sokolovni a odohrali mnoho vydarených premiér a repríz v okolí. Zúčastňovali sa aj na postupových súťažiach a prehliadkach.

V roku 1956 pracovali v Tisovci tri súbory:

- DS Daxner pri JRD - prevažne ho režíroval Béla Kriška,
- DS pri Osvetovej besede s režisérom Miroslavom Šmídom
- DS pri Závodnom klube ROH Švermových železniari - kde bol režisérom Ján Greschner.

(pokračovanie v budúcom čísle)

Epidémie - pohľad do minulosti

Choroby, epidémie ale aj pandémie sprevádzali ľudstvo od nepamäti.

Ľudia v minulosti sa o výskyte epidémií veľakrát ani nedozvedeli. Zo vzdialených krajín prichádzali skromné často skreslené správy, veľakrát po dlhom čase. Štatistiky neexistovali a počty postihnutých sa len odhadovali. Možnosti cestovania boli obmedzené a väčšina ľudí v živote neopustila svoju dedinu, mesto či župu. Choroby a epidémie na naše územie často zavliekli cestovatelia, obchodníci alebo cudzí vojaci - dobyvatelia. K šíreniu epidémií pomáhala nevzdelanosť, neexistujúca kanalizácia, kontaminovaná voda, ale najčastejšie nedostatočná hygiena.

V historických prameňoch, ktoré sa zachovali, sa dozvieme veľa zaujímavostí o epidémiách na území dnešného Slovenska a konkrétne aj v Tisovci. Niektoré epidémie, najmä morové, sa pravidelne vracali v menšom či väčšom rozsahu. Najznámejšia bola morová epidémia, ktorá sa objavila v súvislosti s tatárskymi vpádmi a v roku 1346 zasiahla celú Európu. Odhadom zomrelo 25 miliónov ľudí, čo bola vtedy tretina obyvateľstva Európy. Zasiahla aj celé Uhorsko, aj keď na jeho území mala epidémia údajne slabší priebeh. Morová epidémia sa potom objavovala cyklicky takmer štyri storočia a neskôr súvisela najmä s tureckými výbojmi. Epidémiami trpeli najmä väčšie mestá, kde bola koncentrácia obyvateľstva najvyššia.

Pred rokom 1710 vypukla veľká morová epidémia, ktorá výrazne zasiahla dnešné územie Slovenska a postihla aj naše mesto. Šírla sa ako kvapôčková nákaza a v priebehu krátkeho času zomrelo vyše 500 občanov Tisovca, čo bola vtedy polovica obyvateľstva mesta. Epidémia ustúpila až po roku 1712, pričom, podľa záznamov, mal Tisovec charakter opustenej dediny. V tomto období zanikli jarmoky, trhy, pričom trvalo desiatky rokov, kým sa mesto znova spamätalo. Vrchnosť ponúkala opustené domčeky a pôdu každému, kto sa tu chcel usadiť. Noví osadníci - kolonisti prichádzali po určitom čase hlavne z Liptova a Oravy. Pôvodný stav obyvateľstva a prosperitu dosiaholo mesto až koncom 18. storočia. Medzitým sa objavili aj ďalšie pohromy. Choroby sa často striedali s neúrodou, ako aj chladným a daždivým počasím. Už v roku 1716 nastala ďalšia katastrofa v podobe takzvaného zamrznutého roka, kedy v lete husto snežilo a zamrzla všetka úroda. Nastal hlad a prepukli choroby.

O storočie neskôr, po ústupe morových epidémií, vypuklo v 1831 nebezpečné infekčné hnačkové ochorenie, ktoré sa prenáša najmä kontaminovanou vodou, cholera. V Uhorsku v tom čase ochorelo v prvej vlne vyše 500 000 ľudí, pričom minimálne polovica zomrela. V druhej vlne po roku 1872 zomrelo ďalších vyše 200 000 ľudí. Odhaduje sa, že v Uhorsku zomrelo v tom období na cholery vyše milión ľudí. Správy hovorili, že chorobu doniesli obchodníci z Ázie cez Poľsko až na územie Slovenska. Cholera je nebezpečná najmä tým, že má veľmi rýchly priebeh. O osude nakazeného je často rozhodnuté v priebehu niekoľkých hodín. Do Tisovca prišli prvé správy o novej chorobe v júli 1831.

Informácie doniesli zvolenský čipkár a šafraník, ktorí sa vracali domov z východných častí Uhorska, pretože tam boli úradne kvôli chorobe zakázané jarmoky. Dňa 9. júla 1831 už bola choroba zaznamenaná v Rimavskej Sobote a okolitých južných dedinách. Úrady začali robiť opatrenia na zamedzenie šírenia novej choroby. Na cestách a hraniciach obcí boli postavené stráže, ktoré zabráňovali presunu obyvateľov. Pri každej strážii bol ešte komisár – dozor, ktorý kontroloval strážu, ako aj ich striedanie. Viedol evidenciu osôb, ktoré museli konať strážnu službu, zaisťoval nemocných a robil ich evidenciu, pričom záznamy o chorých posielal vrchnosti. Uzavretie hraníc najmä medzi župami spôsobilo zvýšenie cien tovarov, čo sa odzrkadlilo najmä u predajcov na jarmokoch. V mnohých miestach a dedinách začali vzbury, proti ktorým vrchnosť nasadila armádu.

Panika v Tisovci nastala 27. júla 1831, keď sa zistilo, že miestny obyvateľ Samuel Kraus zomrel na cholery a stal sa tak prvou známou obeťou Tisovci. Už o niekoľko dní začali zomierať ďalší ľudia a v priebehu dvoch týždňov zomrelo na cholery 40 občanov Tisovca. Mesto bolo uzatvorené, nikto nechodil mimo domu, prestalo všetko obchodovanie. Chorobe pritom „prišlo“ aj počasie. Pršalo nepretržite dva týždne, pričom zhnila všetka úroda. Ľudia zomierali nielen na chorobu, ale aj od hladu. Mŕtvych častokrát nemal kto pochovať, pričom im ani nezvonili. Riešenie sa našlo, keď boli dobre zaplatení štyria chlapi, ktorí nič iné nerobili, len kopali hroby a pochovávali mŕtvych. Do jednej vykopanej jamy dávali naraz aj niekoľko truhel. Zomretý

musel byť pochovaný najpozdšie na druhý deň, pričom na to dozerali dvaja ustanovení občania Tisovca, ktorí boli platení osobitne, jednou zlatkou denne. Mesto prijalo opatrenie proti šíreniu nákazy, hlavne na priestupových cestách z juhu a východu. Na ceste pri vstupe do mesta bola ustanovená stráž, na ktorú ešte osobitne dozeral určený komisár. Stráž stála pri Štávcu, kde strážiela cestu z Muráňa a tiež sa strážiela cesta z Rimavskej Soboty v blízkosti Papierno. Stráž nesmela pustiť do mesta nikoho, kto išiel z nakazených miest, pričom sa strážnici striedali nepretržite vo dne v noci. Ich striedanie kontroloval na to určený komisár. Nariadenie sa vzťahovalo na každého bez výnimky. Nerozhodovalo, či je to miestny obyvateľ alebo cudzinec, chudobný alebo bohatý. Žobrákov a potulných cestujúcich nepúšťali vôbec. Každý, kto sa vzpíral, dostal putá a každý, čo chcel vstúpiť do mesta, bol odvedený na určené miesto. Z južnej strany bolo záchytné miesto pripravené v stráženej stodole pod Zlámancami. Z východu bolo záchytné miesto v Losinci pod prístreškom vo Faklovej záhrade. Tam musel každý, kto chcel vstúpiť do mesta, vydržať 10 dní, aby sa zistilo, či nie je chorý. Stravu pre miestnych občanov v karanténe musela zabezpečiť rodina, pre ostatných zabezpečovalo stravu mesto. Samotný Tisovec bol rozdelený na osem častí, pričom nad každou časťou dozeral určený zástupca mesta. Tento mal povinnosť viesť evidenciu každého chorého a oznámiť to bezodkladne vedeniu mesta a ďalej stoličnej vrchnosti. Kontrolovať, aby sa do mesta nikto nedostal bez osobitného povolenia. Každý, kto prichádzal z oblastí alebo miest, kde sa cholera vyskytla, musel byť v spomínanej karanténe. U koho sa zistila choroba, na liečenie skúšali rôzne „osvedčené“ recepty, ktoré väčšinou nefungovali. Choroba v Tisovci a okolí zúrila dva mesiace, no napriek spomínaným opatreniam zomrelo 147 ľudí, z toho 30 z časti Hámor. Železiareň zaviedla osobitné opatrenia. Druhá vlna cholery sa objavila v roku 1872 a trvala dva roky. Počet obetí v Európe sa odhaduje na 250 000 osôb.

Medzi veľkými epidémiami na území Slovenska sa objavovali aj ďalšie choroby, ktoré decimovali bezbranné obyvateľstvo, ako malária, škvrnitý a brušný týfus a ďalšie.

V roku 1889 sa objavili prvé príznaky ruskej chrípky, ktorá postupne v piatich vlnách do roku 1895 skosila vyše milióna ľudí. Bola to posledná pandémia 19. storočia.

Roku 1898 sa objavil v Tisovci šarlach, ktorý si vyžiadala množstvo životov. Zaviedli sa tvrdé opatrenia, podobné ako pri cholere v roku 1831, okrem uzatvorenia mesta.

Opakovane sa epidémia objavila v roku 1902, trvala tri mesiace a zomierali pri nej najmä deti. Choroba sa prenáša najčastejšie ako kvapôčková nákaza. Obdobie koncom I. svetovej vojny prinieslo ďalšiu veľkú epidémiu – tzv. španielsku chrípku. V Habsburskej monarchii zomrelo odhadom na spomínanú nákazu vyše 350 000 ľudí, ale celosvetovo celkový počet obetí presiahol desiatky miliónov. Chrípka ustúpila až po roku 1920. Bola to po morovej epidémii druhá najhoršia pandémia v dejinách ľudstva.

Po druhej svetovej vojne sa objavila nová pandémia, známa ako ázijská chrípka, ale postupne sa objavili aj ďalšie epidémie.

V roku 1968 sa objavila hongkongska chrípka, na ktorú sa mnohí ešte pamätajú. Vo svete na ňu zomrelo vyše milióna ľudí.

Medzitým sa objavilo množstvo ďalších epidémií a chorôb ako AIDS, SARS, MERS a iné, pričom podľa odborníkov až 60 percent chorôb a epidémií má pôvod v zvieratách.

Aj keď sme zvyknutí na každoročnú chrípku, začiatkom roka 2020 nás zasiahla epidémia pod tajuplným názvom COVID 19. Ťažké respiračné ochorenie vyvoláva jeden zo siedmich známych koronavírusov, ktorý je bežný v ľudskej populácii. Je to vnútrobunkový parazit a vie sa reprodukovať len vo vnútri živej bunky. Prenáša sa podobne ako chrípka a má aj podobné príznaky. Za pôvodný zdroj infekcie sa považujú netopiere. Vírus sa prenáša najčastejšie kvapôčkovou nákazou najmä pri kašľaní, kýchaní a rozprávaní. Mediálny ošiaľ a tvrdé opatrenia vyvolala najmä skutočnosť, že proti zmutovanému vírusu, ktorý získal schopnosť prenosu z človeka na človeka, nemáme k dispozícii žiadnu vakcínu. Podobne ako pri chrípke aj pri koronavírusu sú zatiaľ účinné najmä preventívne hygienické a karanténne opatrenia, podobne, ako to bolo v minulosti pri všetkých epidémiách.

Ing. Dušan Hutka

...Už sme sa nevedeli dočkať

Od 16. marca bolo v našej materskej škole ticho, tak ako vo všetkých na Slovensku. Neplánované "prázdniny" spomali život, zamedzili stretávaniu sa, obrátili deti o kontakt s rovesníkmi. Tieto dni sme však využili na dokončovanie exteriéru Materskej školy v Tisovci – minizáhrady pre deti, vyvýšené bylinkové záhony, dvor spestrený o kvety a kriky.

V posledných rokoch nám na dvore pribudlo dopravné ihrisko, altánok a nové betónové oplatenie.

Altánok využívame na divadelné predstavenia, na spoločné aktivity s deťmi iných MŠ, na aktivity s rodičmi, na námetové hry, na sezónnu výzdobu.

Dopravné ihrisko slúži deťom pri dopravnej výchove – dodržiavanie bezpečnosti na ceste, pri dopravných hrách, na rozvoj pohybových zručností všeobecne.

Betónové oplatenie plní čiastočne ochrannú funkciu areálu MŠ a je zároveň výtvarnou plochou, ktorú využívajú deti aj dospelí. V spolupráci so ZUŠ

Tisovec sme jednu časť plota pomaľovali rozprávkovými postavkami, časť od hlavnej cesty nás preniesie do prírody s lienkami, motýľmi, cez rybník, až ku Máši a medveďovi. V maľovaní detských motívov na plot budeme pokračovať a vytvoríme tak ROZPÁVKOVÚ krajinu pre deti.

1. jún - Deň detí - je sviatkom všetkých detí, ale len niektorým bolo umožnené osláviť ho so svojimi kamarátmi v materskej škole. Tento deň sme totiž, po dva a pol mesačné prestávke, otvorili bránu našej MŠ a obnovili jej prevádzku, za sprísnených bezpečnostných a hygienických pravidiel. Máme za sebou prvý týždeň a všetko prebieha v poriadku. Deti sa tešia z hračiek, z kamarátov a určite aj zo stretnutia so svojimi učiteľkami. Je mi ľúto, že sme sa nezišli všetci tak, ako sme sa v marci rozchádzali. Opatrenia nám znížili kapacitu, ale je dobre, že môžeme pomôcť rodičom vrátiť sa do pracovného procesu.

Vačšinu dňa trávim s deťmi na dvore, kde im pripravujeme aktivity a využívame všetko to pekné a dobré, čo nám toto prostredie ponúka.

Júlia Hodoňová, riaditeľka MŠ Tisovec